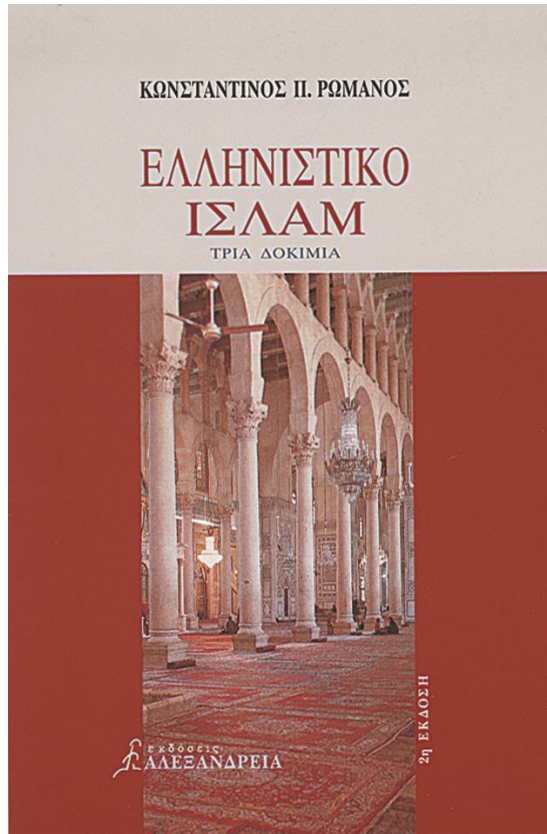

-ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ-

Κωνσταντίνος Π. Ρωμανός

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟ ΙΣΛΑΜ

Ο ελλείπων κρίκος στη διαχρονική
πορεία της ελληνικής παιδείας
– Τρία δοκίμια –

ISBN 960-221-208-X – σχήμα 21x14 – σελ. 148
– έκδοση 2001 – τιμή 16,00 € (χωρίς ΦΠΑ)

Το ισλάμ δεν ήταν πάντα στη μακραίωνη ιστορία του ένας χώρος κοινωνικής καθυστέρησης, επιστημονικής αμάθειας και φονταμενταλιστικού φανατισμού. Η σημερινή πεφωτισμένη δυτική χριστιανοσύνη, η οποία δικαίως αποκηρύσσει αυτές τις αδυναμίες που με δυσάρεστο τρόπο θυμίζουν το δικό της αντίστοιχο μεσαιωνικό παρελθόν, δεν θα έφθανε ποτέ στο σημερινό της επίπεδο χωρίς την καίρια πολιτιστική συμβολή ενός άλλου ισλάμ, που με τον ανώτερο πολιτισμό του φώτισε τα σκοτάδια του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα πριν από χίλια χρόνια: όταν, με προγεφυρώματα το Σαλέρνο, το Παλέρμο, τη Νάπολη και πάνω απ' όλα τη μουσουλμανική Ισπανία, η φιλοσοφία, η ιατρική, η αστρονομία, τα μαθηματικά, η γεωγραφία, η αλχημεία –η πειραματική επιστήμη γενικότερα– εισήχθησαν από το ανεπτυγμένο ισλάμ στην αναπτυσσόμενη Ευρώπη. Πεντακόσια χρόνια μετά την αποχώρηση των πρώτων εκπολιτιστών της Δύσης, των Ρωμαίων, ο μωαμεθανικός κόσμος έδωσε σ' αυτήν μια δεύτερη, ειρηνική αλλά αποφασιστική πολιτιστική ώθηση. Και στις δύο περιπτώσεις η πεμπτοσύια της γνώσης και της τεχνογνωσίας που μεταφέρθηκαν ήταν η ελληνική παιδεία.

Λέγεται ότι ο χριστιανισμός αποτελεί συνέχεια της αρχαίας ελληνικής παιδείας και ότι η Ορθοδοξία και το Βυζάντιο «διεφύλαξαν» τον ελληνισμό. Όμως ένας μεγάλος πολιτισμός έχει μεγάλα αποθέματα που διασφαλίζουν την ιστορική του επιβίωση με πολλούς τρόπους. Τέτοιο παράδειγμα είναι η σαγήνευση του ισλάμ από τον ελληνισμό.

Το ισλάμ καλλιέργησε την ελληνική σκέψη και την ανέπτυξε κατά τον μεσαίωνα σε διάφορους τομείς. Στο ισλάμ οφείλεται κατά πολύ η διάδοση της ελληνικής επιστήμης και φιλοσοφίας στην Ευρώπη, που είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και την ακτινοβολία της ελληνικής γνώσης σε όλον τον πλανήτη.

Ένας κεντρικός άξονας της ιστορίας των ιδεών, που σκιαγραφείται σ' αυτό το βιβλίο, είναι η αντίθεση (ελληνικού) Λόγου και Αποκάλυψης, φιλοσοφίας και θρησκείας. Η φιλοσοφία, ως μειοψηφική, ήταν πάντα πολιτικά ασθενέστερη από τις ισχυρές μονοθεϊστικές θρησκείες. Πρέπει λοιπόν να εξετασθεί κατά πόσον η πρόσληψη της ελληνικής φιλοσοφίας από τους χριστιανούς στοιχειοθετεί μια ουσιαστική συνέχεια ή αποτελεί μια ιστορική ψευδομόρφωση, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ιεραποστολικής στρατηγικής που απευθύνεται σε προσήλυτους (χριστιανική απολογητική). Από την άλλη μεριά, στην επικράτεια του ισλάμ, μετά από μια μεγάλη περίοδο άνησης, η φιλοσοφία (και η επιστήμη) υπέκυψε στα χτυπήματα της θρησκευτικής ορθοδοξίας. Εδώ εντοπίζεται κατά πολλούς το αίτιο της κοινωνικής, πνευματικής και τεχνολογικής καθυστέρησης που καταδίκασε το ισλάμ (όπως κατά τον Humington και την Ορθοδοξία) να γίνει, από τον 17^ο αιώνα και εντεύθεν, ουραγός των ευρωπαϊκών εξελίξεων.

Ο αναστοχασμός πάνω στον ιστορικό ρόλο της αντίθεσης Λόγου και Αποκάλυψης στο Βυζάντιο και το ισλάμ είναι αποφασιστικής σημασίας, ιδιαίτερα για τους Έλληνες που σήμερα αποπειρώνται να επαναπροσδιορίσουν την ιστορική τους ταυτότητα. Είναι αναγκαίο να υπάρξει διάλογος Ορθοδοξίας και ισλάμ αφ' ενός, και αυτών των δύο με την Ευρώπη (και την νεωτερικότητα που συμβολίζει) αφ' ετέρου. Όχημα αυτού του διαλόγου πρέπει να είναι, όχι η προφητική παράδοση, αλλά ο ελληνικός λόγος.

Ο τόμος περιλαμβάνει τρία αυτοτελή αλλά και αλληλένδετα δοκίμια:

- Ορθοδοξία, ισλάμ και αρχαία ελληνική παιδεία
- Θρίαμβος και συντριβή του ελληνικού ορθολογισμού στο μεσαιωνικό ισλάμ
- Πρόσληψη των ελληνιζόντων μουσουλμάνων σοφών από την Ευρώπη

Τα τρία πρωτότυπα δοκίμια του παρόντος τόμου ζητούν να ανοίξουν την όχι τυχαία καθυστερημένη συζήτηση γύρω από αυτό τον «ελλείποντα κρίκο» της ιστορίας του πολιτισμού: την ελληνική κληρονομιά του ισλάμ.

«...Θέτει με συντομία και ακρίβεια ζητήματα που είναι περίεργο γιατί έχουν παραλείψει ως τώρα να τα θέσουν κάποιοι συστηματικότερα ασχολούμενοι με το αντικείμενο».

Φώτης Τερζάκης, Καθημερινή